

Heydər Əliyev ideologiyası: dövlətçiliyin mükəmməl fəaliyyət əsası

Tarix, müasirlik və strateji hədəflər kontekstində

ril. Azərbaycan dövlətçilik modelində bu çərçivə liderlik fenomeni ilə institusional səviyyədə birləşdirilən xüsusi siyasi konsepsiyaya formalaşmışdır.

Heydər Əliyev siyasi konsepsiyasında liderlik fərdi hakimiyyət texnologiyası kimi nəzərdən keçirilmir. Burada liderlik rəşional legitimlik, hüquqi əsaslandırma və strateji məqsədyönlülük üzərində qurulan idarəetmə mexanizmi kimi çıxış edir. Bu yanaşma liderin subyektiv qərarverici rolunu sistem daxilində funksional elementə çevirir. Beləliklə, siyasi iradə institusional strukturun davamlılığı ilə qarşılıqlı əlaqədə formalaşır və ideoloji xətt idarəetmənin metodoloji əsasına çevrilir.

Milli ideologiyanın liderlik modeli ilə əlaqələndirilməsi siyasi sabitliyin təmin olunmasında mühüm rol oynayır. Bu modeldə sabitlik statik vəziyyət kimi yox, dəyişən sosial və beynəlxalq şərtlər daxilində idarə olunan dinamika kimi qəbul edilir. Liderlik bu dinamikanın tənzimləyici mexanizmi funksiyasını daşıyır və ideologiyanın adaptasiya imkanlarını genişləndirir. Nəticədə siyasi sistem çevik olmaqla yanaşı, strateji istiqamətini itirmir.

Heydər Əliyev siyasi düşüncəsində liderlik modeli milli maraqların konseptual çərçivədə müəyyənləşdirilməsi ilə xarakterizə olunur. Milli maraqların burda situasiyyətə uyğunlaşdırılması cəmiyyətin inkişaf perspektivlərini müəyyən edən struktur kateqoriya kimi təqdim edilir. Liderlik məhz bu maraqların qorunması və institusional səviyyədə reallaşdırılması funksiyasını icra edir. Bu yanaşma ideologiyayı populist diskursdan ayıraraq elmi əsaslandırılmış siyasi strategiyaya çevirir.

Bu kontekstdə bir məqamı xatırlayaq. Dahi lider gəncləri xaricə təhsil almağa göndərərək onlara tövsiyə verirdi: "Dilinizi, dininizi və azərbaycanlı olduğunuz heç vaxt unutmayın. Unutmayın ki, siz müstəqil Azərbaycanın vətəndaşısınız və bununla fəxr edin".

Gənc nəslə edilən bu nəsihət milli mədəniyyətə sadiqlik şəraitində Azərbaycanın milli özünəməxsusluğunu qorunmasında, onların gələcək nəsillərə çatdırılmasında mühüm amilə çevrilir.

Heydər Əliyev tərəfindən irəli sürülmüş və azərbaycanlı milli ideologiyasının möhkəməsinə qoyulmuş "Hər bir şəxsin milli mənsubiyyəti onun qürur mənbəyidir! Mən həmişə fəxr etmişəm, indi də fəxr edirəm ki azərbaycanlıyam!" şüarının yaratdığı vətənpərvərlik çöqsusu yaddaşımıza hopur.

İdeoloji doktrinəyə çevrilən siyasi şüarlar

Türkcüliyin patriarxlarına böyük hörmətini ifadə edən dahi siyasetçi Heydər Əliyevin ideoloji doktrinəyə çevrilən siyasi şüarları da bu silsilənin davamıdır. Prezident İlham Əliyev bu barədə fikirləri maraqlıdır. Möhtərəm Prezidentin bu rəyi, fikrimizə, ən doğlu istiqamətverici mülahizədir: "Biz elə etməliyik ki, bundan sonrakı illərdə, əsrlər boyu həmişə bir yerdə olaq. Türk dünyasının böyük liderləri bizə bunu vəsiyyət etmişlər. XX əsrin əvvəllərində böyük Atatürkün məşhur kəlamları bu gün də öz aktuallığını saxlayır. XX əsrdə Azərbaycan xalqının böyük lideri Heydər Əliyevin kəlamları da bizim üçün həmişə yol göstərir. O deməkdir ki, Türkiyə və Azərbaycan bir millət, iki dövlətdir. Biz bu tarixi şəxsiyyətlərin sözlərinə sadiq olmalıyıq. Bu sadiqliyi ürayimizdə saxlayırıq. Elə etməliyik ki, gələcək nəsillər də bu dostluq, qardaşlıq şəraitində yaşasınlar, daim bir-birini kömək etsinlər, daim bir-birini qayğıları ilə yaşasınlar. Bu iki tarixi ifadə, sadəcə olaraq, sözlər deyildir. Onun arxasında çox dərin mənə dayanır. Bu tarixi kəlamlar bizim yolumuzu işıqlandırır. Bizim yolumuz həmişə açıq olmalıdır, nurlu olmalıdır. Bunu təmin etmək üçün biz həmişə bir yerdə olmalıyıq".

Siyasi məktəb anlayışı kontekstində Heydər Əliyev konsepsiyası normativ idarəçilik modeli kimi çıxış edir. Bu model konkret qərarların toplusu ilə məhdudlaşmayan siyasi davranış standartlarını, məsuliyyət anlayışını və idarəetmə mədəniyyətini formalaşdırır. Liderlik bu mədəniyyətin daşıyıcısı olmaqla yanaşı, onun davamlılığını təmin edən mexanizmi rolunu oynayır. Bu baxımdan siyasi məktəb anlayışı ideoloji varisiyin nəzəri əsası təşkil edir.

Liderlik modelinin institusional səviyyədə təzahürü ideologiyanın şəxslərdən asılılığına minimuma endirir. Bu proses nəticəsində ideoloji xətt fərdi liderin fiziki varlığı ilə məhdudlaşmayan siyasi reallığa çevrilir. Dövlət institutları liderlik konsepsiyasının tətbiq müstəvisinə çevrilir və ideologiya nor-

mativ-hüquqi sistemlə üzvi şəkildə bağlanır. Beləliklə, liderlik ideologiyası əvəz etmir, onun işlək mexanizmini təmin edir.

Bu nəzəri çərçivədə Heydər Əliyev tərəfindən formalaşdırılan liderlik konsepsiyası milli ideologiyanın funksional modelə çevrilməsinin əsas determinantı kimi çıxış edir. Sözügedən model siyasi sistemin sabitliyini idarəetmə praktikası səviyyəsi ilə yanaşı, ideoloji legitimlik müstəvisində möhkəmləndirir.

Heydər Əliyev ideologiyasının hüquqi-institusional mahiyyəti: normativ legitimliyin konseptual modeli

Milli ideologiyanın dövlətçilik sistemində davamlı siyasi mexanizmə çevrilməsi onun hüquqi və institusional əsaslar üzərində qurulmasını zəruri edir. Bu baxımdan Heydər Əliyev ideologiyası dəyərlər toplusu olmaqla yanaşı, normativ idarəetmə modelinin formalaşdırılmasına yönəlmiş konseptual sistem kimi çıxış edir. Hüquq burada ideologiyanın tətbiq müstəvisini, institutlar isə onun icra mexanizmini təşkil edir.

Heydər Əliyevin siyasi baxışlarında hüquqi legitimlik dövlət idarəçiliyinin əsas dayacağı kimi təqdim olunur. O, qanunun aliliyini dövlətin mövcudluq şərti kimi dəyərləndirərək qeyd edirdi: "Qanun hamı üçün eynidir və qanunun aliliyi təmin edilmədən hüquqi dövlət qurmaq mümkün deyil".

Bu yanaşma ideologiyanın şəxsi iradədən asılı olmadan, normativ çərçivə daxilində fəaliyyət göstərməsini təmin edən əsas prinsip kimi çıxış edir.

Institusional baxımdan Heydər Əliyev ideologiyası dövlət hakimiyyətinin bölgüsü, funksional məsuliyyət və idarəetmə səmərəliliyi üzərində qurulmuşdur. Dövlət institutları ideologiyanın real siyasi nəticələrinə çevrilməsini təmin edən hüquqi subyektlər kimi fəaliyyət göstərir. Bu model institusional sabitliklə yanaşı, qərarların normativ əsaslandırılmasını ön plana çıxır.

Heydər Əliyev ideologiyasında hüquqi dövlət anlayışı milli müstəqillik konsepsiyası ilə üzvi şəkildə bağlıdır. Bu kontekstdə onun məşhur fikri ideologiyanın normativ mahiyyətini aydın ifadə edir: "Dövlət müstəqilliyi bizim ən böyük sərvətimizdir və bu müstəqillik yalnız möhkəm hüquqi əsaslar üzərində yaşaya bilər".

Beləliklə, hüquq ideologiyasının qoruyucu mexanizmi, institutlar isə onun davamlılığını təmin edən struktur elementlər kimi çıxış edir.

Hüquqi-institusional mexanizmlərin sistemləşdirilməsi ideologiyanın adaptasiya imkanlarını genişləndirir. Normativ çərçivə dəyişən siyasi və sosial reallığa uyğunlaşma təmin edir, institusional mexanizmlər isə bu uyğunlaşmanı idarə olunan prosesə çevirir. Nəticədə ideologiya statik doktrinə statusundan çıxaraq dinamik dövlətçilik modelinə çevrilir.

Bu monada Heydər Əliyev tərəfindən formalaşdırılmış ideoloji sistem hüquq və institutlar vasitəsilə normativ legitimlik qazanmış, idarəetmənin rəşional əsaslarına söykənən siyasi model kimi təşəkkül tapmışdır.

Siyasi ideologiyanın tarixi dəyərinin əsas meyarı ideoloji xəttin kritik tarixi anlarda dövlətin aleyhinə üyüyməyə döb ilməsidir. B u baxımdan Heydər Əliyev ideologiyası müasir Azərbaycan tarixində suverenliyin tam bərpası, ərazi bütövlüyünün təmin edilməsi və dövlətin regional güc mərkəzinə transformasiyası kimi fundamental proseslərin əsası təşkil edir. Bu ideologiya zamanla dəyişən geosiyasi reallıqlara uyğunlaşaraq strateji idarəetmə modelinə çevrilmişdir.

Heydər Əliyevin siyasi konsepsiyasında suverenlik anlayışı yalnız formal müstəqilliklə məhdudlaşmırdı. O, suverenliyi dövlətin vasitəsilə normativ legitimlik qazanmış, idarəetmənin rəşional əsaslarına söykənən siyasi model kimi təşəkkül tapmışdır.

İdeoloji xəttin strateji uğurları: siyasi varislik

Bu ideoloji xəttin praktiki nəticəsi olaraq Azərbaycan dövləti uzunmüddətli strateji səbir və rəşional güc siyasəti həyata keçirdi. Horbi, siyasi və diplomatik resursların paralel şəkildə inkişaf etdirilməsi nəticəsində dövlət öz tarixi məqsədinə - ərazi bütövlüyünün bərpasına nail oldu. 44 günlük Vətən müharibəsində öldürülən Zəfər təsadüfi hərbi uğur kimi yox, onilliklər ərzində for-

malasdırılmış ideoloji, institusional və strateji hazırlığın məntiqi yekunu kimi qiymətləndirilməlidir.

Bu kontekstdə Heydər Əliyev ideologiyasının əsas üstünlüyü onun uzunmüddətli strateji düşüncə üzərində qurulmasıdır. Ordunun dövlətin əsas dayacağı kimi formalaşdırılması, milli təhlükəsizlik konsepsiyasının yaradılması və diplomatik balans siyasəti sonradan real güc faktoruna çevrildi. Heydər Əliyevin vaxtilə irəli sürdüyü "güclü dövlət - güclü ordu" prinsipi müasir mərhələdə öz tarixi təsdiqini tapdı.

İdeoloji varislik mexanizmi bu prosesdə həlledici rol oynadı. İlham Əliyev dövründə Heydər Əliyev ideologiyası yeni beynəlxalq realıqlar fonunda daha çevik və funksional formada tətbiq olundu. Dövlətin siyasi iradəsi hərbi güclə, diplomatik əsaslandırma beynəlxalq hüquqla, informasiya siyasəti isə global kommunikasiya mühiti ilə uzlaşdırıldı. Bu sintez Azərbaycanın yalnız döyüş meydanında yox, beynəlxalq siyasi müstəvidə də üstün mövqə qazanmasını təmin etdi.

Zəfərdən sonra suverenliyin tam bərpası prosesi ideologiyanın növbəti mərhələsini formalaşdırdı. Ölkənin bütün ərazisində konstitusional nəzarətin təmin edilməsi, hüquqi idarəetmə mexanizmlərinin bərpası və mərkəzləşdirilmiş dövlət hakimiyyətinin tətbiqi Heydər Əliyev ideologiyasının hüquqi-institusional davamı kimi çıxış etdi. Bu mərhələ göstərdi ki, ideologiya yalnız müharibə dövrü üçün yox, postmünaqişə dövrünün idarə olunması üçün də işlək model təqdim edir.

Azərbaycanın müasir dövrdə regional və funksional güc mərkəzinə çevrilməsi bu ideoloji xəttin ən yüksək mərhələsidir. Enerji təhlükəsizliyi, nəqliyyat-logistika dəhlizləri, siyasi təşəbbüslər və beynəlxalq vasitəçilik imkanları dövlətin təsir dairəsini genişləndirmişdir. Azərbaycan artıq regional proseslərin passiv iştirakçısı kimi çıxış etmir, o, siyasi gündəlik formalaşdırır, strateji qərarlara təsir göstərən aktora çevrilmişdir.

Beləliklə, Azərbaycanın 44 günlük Zəfəri, tam suverenliyin bərpası və müasir dünyada güc mərkəzlərdən birinə transformasiyası Heydər Əliyev ideologiyasının tarixi sınaqdan çıxmış praktik təsdiqidir. Bu nəticə hərbi güc, iqtisadi imkanlar, ideologiyanın normativ mexaniki cəmi ilə izah olunur. Onun əsas mənbəyi ideoloji ardıcılıq, strateji liderlik və dövlətçilik təfəkkürünün davamlılığıdır. Məhz bu xüsusiyyətlər Heydər Əliyev ideologiyasının Azərbaycan dövlətinin müasir inkişaf mərhələsində həlledici və sistemayradan amilə çevirir.

Dünya düzəninin yenidən konfiqurasiya edildiyi indiki siyasi kateqoriyaların dövründə dünyada və regionumuzdakı gərginliklər fonunda siyasi sabitliyin təmin olunduğu bir ölkədə yaşamaq yalnız çevik düşüncəli, dünyada gedən proseslərə nüfuz edə bilən böyük lider sayəsində mümkün ola bilər. ABŞ-Azərbaycan münasibətləri bunun bariz nümunəsidir. Dünyanın ən güclü dövlətinin başçısı D.Trampin Prezident İlham Əliyevə açıq rəğbət bəsləməsi təkcə şəxsi hörmət nümunəsi deyil. Bu, dünya siyasi səhnəsində öz yerini müəyyən etmiş, müasir çağırışlara cavab verən liderimizin qətiyyətli fəaliyyəti nəticəsində mümkün olmuşdur.

Bu sistematik strateji hədəflərə ünvanlanmış davamlı siyasət Ulu Öndər Heydər Əliyevin yaratdığı ideoloji məktəbin gerçək davamçısı, uğurlu siyasi varisi İlham Əliyevin sayəsində mümkün olmuşdur.

Heydər Əliyev ideologiyası Azərbaycan dövlətinin təməl prinsiplərini ehtiva edir və onun mövcudluğunun mükəmməl ideoloji əsasına çevrilir. Yəni Heydər Əliyev ideyaları Azərbaycanın dövlətçilik ideologiyasıdır.

Azərbaycanın dövlətçilik və müstəqillik kursu məhz Heydər Əliyev ideologiyasının prinsipləri əsasında təşəkkül tapır, mövcudluğunu qoruyur və strateji hədəflərini müəyyənləşdirir.

Azərbaycan cəmiyyəti məhz Heydər Əliyev ideologiyası kontekstində zamanın yeni çağırışlarına, müasir təfəkkür tərzinə adaptasiya olunur və davamlı təkmilləşir.

Azərbaycan vətəndaşı məhz Heydər Əliyev ideologiyası zəminində global trendlərə uyğunlaşaraq, milli özünəməxsusluğunu qoruyur, bəşəri dəyərləri öz ehtiyatı kimi və yetkin milli düşüncəli insan kimi formalaşır.

Dövlətin, cəmiyyətin və fərdin - bu "sosial üçbucağ"ın bütün fəaliyyət və baxış istiqamətlərində Heydər Əliyev ideologiyası ən mükəmməl "yol xəritəsi"yə, keçmişdən bu günə və sabaha keçidin ideoloji uğur formülünə, ən effektiv istifadəsi təmin edir.

Heydər Əliyev ideologiyası birmənalı olaraq dövlətçilik ideologiyasıdır!

Sadiq QURBANOV,
Milli Məclisin Təbii Ehtiyatlar,
energetika və ekologiya
komitəsinin sədri

Heydər Əliyev ideologiyası Azərbaycan siyasi düşüncə tarixində zərurət kimi meydana çıxmış, mürəkkəb siyasi şəraitdə formalaşaraq sistemli dövlətçilik konsepsiyasına çevrilmiş unikal ideoloji modeldir. Bu ideologiyanın mahiyyətində milli maraqların və dövlətçilik əsaslarının təmini və qorunması, güclü dövlət institutlarının yaradılması və cəmiyyətdə hakimiyyət arasında tarazlı münasibətlərin qurulması dayanır. Ən önəmli budur ki, ideologiya anlayışı burada formal siyasi nəzəriyyə kimi yox, gerçək idarəçilik mexanizmlərini formalaşdıraraq praktik düşüncə sistemi kimi çıxış edir.

Dövlətçilik konsepsiyasına çevrilən ideyalar

XX əsrin ikinci yarısında Azərbaycanın daxil olduğu siyasi sistem Heydər Əliyevin idarəçiliq dünyagörüşünün formalaşmasında mühüm rol oynadı. Məhz bu dövrdə siyasi liderlik fərdi xarakter xüsusiyyətləri ilə yanaşı, institusional təcrübə, strateji planlama və uzunmüddətli məqsədlərə əsaslanan idarəçilik bacarığı ilə səciyləndirildi. Heydər Əliyevin fəaliyyətində ideoloji xətt situasiyyətə uyğunlaşdırılmaqla yanaşı, milli özünəməxsusluğun nəzərə alınması da önəmli amildir. Nəticədə dövlət institutları formalaşdırıldı, strateji planlama və uzunmüddətli məqsədlərə əsaslanan idarəçilik bacarığı ilə səciyləndirildi. Heydər Əliyevin fəaliyyətində ideoloji xətt situasiyyətə uyğunlaşdırılmaqla yanaşı, milli özünəməxsusluğun nəzərə alınması da önəmli amildir. Nəticədə dövlət institutları formalaşdırıldı, strateji planlama və uzunmüddətli məqsədlərə əsaslanan idarəçilik bacarığı ilə səciyləndirildi.

Sovet idarəçilik məktəbinin texniki və inzibati mexanizmləri milli siyasi şüurla, həmçinin müasir dövrün zəruri çağırışları ilə uzlaşdırılaraq yeni keyfiyyət mərhələsinə keçirildi. Bu sintez idarəetmədə mərkəzləşmə ilə yanaşı, milli özünəməxsusluğun nəzərə alınması da önəmli amildir. Nəticədə dövlət institutları formalaşdırıldı, strateji planlama və uzunmüddətli məqsədlərə əsaslanan idarəçilik bacarığı ilə səciyləndirildi.

Vaxtilə hakimiyyətdə olan qaragürüx sovetlər dövründəki tariximizin üstündən xətt çəkməyə və bu dövrün mütorəqqi şəxsiyyətlərini qaralığa çıxarmağa çalışırdı. Əlbəttə, bu yanaşma nə elmi-metodoloji, nə də nəzəri-konseptual baxımdan düzgün idi. Lakin Ümummilli Lider Heydər Əliyev uzun illərdən sonra Azərbaycan Respublikası Ali Sovetində ilk çıxışında bu ideoloji məsələlərə itimamıyyət üçün tam aydınlıq gətirdi. O deyirdi: "Biz hamımız bu itifaqın mövcud olduğu dövrdə dünyaya gəlmişik, təhsil-tərbiyə almışıq, formalaşmışıq. Biz hamımız, hər halda tam əksəriyyətimiz bu itifaqa həddindən artıq inanmışıq, sədəqətə xidmət etmişik, xalqımızın səadətini, xoşbəxt gələcəyini bu itifaq daxilində görmüşük. Mən və mənə birlikdə xeyli müddət respublikaya rəhbərlik edən homkarlarımız itifaqın möhkəmlənməsi üçün daim çalışmış, Azərbaycan xalqında da bu itifaqa sadiqlik və məhəbbət hissiyatları yaratmağa cəhd etmişik.

Fəqət son illərdə dünyada, ölkədə gedən ictimai-siyasi proseslər keçmişimizə münasibəti, ümumi dünyagörüşünü dəyişdirmiş, Sovet İttifaqında mərkəzləşdirilmiş respublikalar arasında olan iqtisadi, siyasi əlaqələr açılmış, çılpaqlaşmış, hansı tərəfin daha çox xeyir götürdüyü, zərər çəkdiyini aydınlaşmışdır. Bir neçə respublikada baş vermiş milli demokratik hərəkatların itifaq dövləti tərəfindən zorakılıqla, horbi qoşun hissələri vasitəsilə bəğulması tədbirləri itifaqın imperiya siyasəti apardığını tam aşkar etmişdir. İttifaq dağılmağa başlamışdır".

Heydər Əliyev sovet ideologiyasının imperiya mahiyyətini açıq göstərir və yolunuzu artıq müstəqillikdən keçdiyini, öz taleyinizi özünüzdən həll etməli olduğumuzu birmənalı şəkildə bildirirdi. Ulu Öndərin bu çıxışı müasir Azərbaycanın müstəqil düşüncəli, vətənpərvər gənclərinin diqqətini cəlb etməyə bilmişdi. Təsədüfi deyil ki, Azərbaycanın müstəqilliyi yolunda mübarizə aparən gənclər məhz Heydər Əliyevin ətrafında birləşməyə başladılar və ölkəmizin müstəqillik yolunun sağlamlıq gedişinin məhz dahi liderin fəaliyyətindən asılı olacağı qənaətinə gəldilər. Zaman həmin gənclərin doğru qərar qəbul etdiyini göstərdi. Biz bu gəncləri həmin cətin və ziddiyyətli dövrlərdə sağlamlıq mövqə nümayiş etdirməkdə ön sıralarda gördük, Heydər Əliyevi müdafiə edən aksiyalarda, yaş sənzinə qarşı təşkil olunmuş mitinqlərdə onların aktiv iştirakına şahid olduq.

Tarixi irs müasir çağırışların ideoloji əsasıdır

Azərbaycanın müstəqillik əldə etməsi Heydər Əliyev ideologiyasının növbəti - yetkinlik mərhələsini formalaşdırdı. Yeni siyasi realıqlar şəraitində ideologiya sabitləşdirici və istiqamətləndirici funksiyasını üzərinə götürdü. Dövlət quruculuğu, hüquqi sistem təşkil, ictimai-siyasi sabitliyin təmin olunması və beynəlxalq münasibətlərdə balanslı xəttin seçilməsi bu ideologiyanın praktik tətbiq sahələrini təşkil etdi.

Bu mərhələdə ideoloji yanaşma artıq nəzəri çərçivədən çıxaraq dövlətin fəaliyyət mexanizminə çevrildi. Xarici və daxili siyasetimiz vahid ideoloji xətdə birləşərək Azərbaycanı strateji hədəflərinə düzgün istiqamətləndirdi.

Prezident İlham Əliyevin dəyərli fikri bunu tam əsaslandırır: "Dünya dövlətləri ilə xa-

rici siyasət əlaqələrinin hüquq bərabərliyi və qarşılıqlı fayda prinsipləri əsasında qurulması notəçəsində Azərbaycan beynəlxalq aləmdə, sözün əsl mənasında, müstəqil siyasət həyata keçirən bir dövlət kimi öz layiqli yerini tutdu. Cənab Heydər Əliyevin zəngin siyasi təcrübəsi, bölgədə, ümumiyyətlə, dünyada gedən siyasi proseslərə qlobal mövqedən yanaşması hətta Azərbaycana qarşı açıq-aydın soyuq münasibət bəsləyən ölkələrdə də əlaqələrin normalaşdırılmasına və inkişaf etdirilməsinə gətirib çıxardı. Beləliklə, xarici siyasət sahəsində tarazlaşdırılmış münasibətlərin qurulması notəçəsində Azərbaycanın beynəlxalq aləmdə mövqeyi xeyli dərəcədə möhkəmləndi. Ümumiyyətlə, müasir Azərbaycan dövlətçiliyinin əsasını qoymuş cənab Heydər Əliyevin ölkəmizin müstəqilliyinin qorunub saxlanması, inkişaf etdirilməsində, Azərbaycanın dünya dövlətləri sırasında layiqli yer tutmasında müstəsna xidmətləri vardır".

Azərbaycan xalqının milli xüsusiyyətlərinə görə Şorq adət-ənənələrini özündə ehtiva edən zəngin tarixi və mədəni irsi mövcuddur. Şorq xalqları öz rəhbərliklərini fenomen kimi qəbul etməklə onların liderlik xüsusiyyətlərinə çox önəm verirlər. Bu xalqlar zəruri liderlik keyfiyyətlərini özündə əks etdirməyən şəxsiyyətləri qəbul etmirlər. Bu təcrübə müasir Azərbaycanın siyasi həyatında dəfələrlə təkrar olunub.

Liderlik faktoru

Heydər Əliyev ideologiyasının əsas dayaqlarından biri liderlik faktorudur. Liderin siyasi iradəsi, uzaqgörənliyi və məsuliyyətli qərarvermə bacarığı ideoloji sistemin dayanıqlılığını təmin edən əsas elementlər kimi çıxış edir. Bu baxımdan Heydər Əliyev yalnız tarixi şəxsiyyət statusunda qiymətləndirilmir, o həm də müstəqil Azərbaycan dövlətçiliyini ideoloji məman kimi çıxış edir. Onun formalaşdırdığı siyasi xətt fərdi nüfuzla məhdudlaşmayaraq, institusional mexanizmlər vasitəsilə davamlılıq qazanır.

Beləliklə, Heydər Əliyev ideologiyasının formalaşması tarixi şərait, idarəçilik təcrübəsi və milli siyasi düşüncənin sintezi əsasında baş vermişdir. Bu ideologiya keçmişin təcrübəsini müasir idarəçilik prinsipləri ilə birləşdirərək gələcəyə yönəlmiş dövlətçilik modelini ortaya qoyur.

Milli ideologiyanın siyasi sistem daxilində funksionallaşması onun liderlik paradigması ilə uzlaşma səviyyəsinə bərabər asılıdır. Müasir siyasi nəzəriyyədə ideologiya yalnız normativ dəyərlər toplusu kimi yox, daha çox məhz qərarvermə mexanizmlərini istiqamətləndirən konseptual çərçivə kimi dəyərləndir-

